

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Manipulace v porozvodové péči o děti z hlediska problematiky domácího násilí

Domestic violence related manipulation in post-divorcence care of children

Bakalářská práce

Vedoucí práce

PaedDr. Mgr. Hana Žáčková

Autor:

Petra Svobodová

Praha 2019

Poděkování

Děkuji PaedDr. Mgr. Haně Žáčkové za pomoc při psaní bakalářské práce a za její dobré nápady a morální podporu. Dále děkuji své rodině a lidem, kteří mi umožnili tuto práci napsat.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Manipulace v porozvodové péči o děti z hlediska problematiky domácího násilí“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Jméno autora

Anotace

Bakalářská práce shrnuje současné odborné informace o domácím násilí, porozvodové péči o děti, o dětech v rozvodu a následně pomocí řízeného rozhovoru zkoumá manipulaci v porozvodovém řízení. Zabývá se formami odhalení falešného obvinění z domácího násilí a zároveň stanovuje základní postup při práci s oběťmi nařknutými z domácího násilí.

Klíčová slova

Domácí násilí, porozvodová péče o děti, manipulace, falešné obvinění, základní postup

Annotation

The bachelor thesis sums up current information about domestic violence, post-divorce child care, children in the course of divorce and later the thesis uses structured interview to research manipulating in divorce proceedings. The thesis deals with various forms of false accusation of domestic violence and also specifies fundamental techniques used in treating victims accused of domestic violence.

Keywords

domestic violence, post-divorce child care, manipulation, false accusation, fundamental techniques

Obsah

Obsah.....	5
Seznam zkratk	6
Úvod.....	7
1. Domáci násilí	8
1.1 Domáci násilí jako pojem.....	8
1.2 Formy domácího násilí	9
1.3 Cyklus domácího násilí	12
1.4 Důsledky domácího násilí	14
1.5 Právní rámec domácího násilí	15
2. Porozvodová péče o děti	17
2.1 Klasifikace porozvodové péče.....	17
2.2 Specifikace střídavé péče	18
2.3 Manipulace v porozvodové péči o děti.....	21
2.4 Vliv rozvodu na děti	24
2.5 Historické souvislosti porozvodové péče	25
3. Metodologický postup.....	27
4. Kazuistiky A, B, C	29
4.1 Kazuistika A	29
4.2 Kazuistika B	33
4.3 Kazuistika C	37
5. Shrnutí kazuistik.....	42
6. Vyhodnocení kazuistik.....	44
7. Diskuze.....	45
Závěr	48
Seznam použité literatury.....	50

Seznam zkratk

OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

SARA – Spousal Assault Risk Assessment

Úvod

Jak vyplývá z údajů Českého statistického úřadu, rozpadá se u nás téměř polovina manželství. V porozvodové péči o dítě je známo mnoho případů, kdy jeden z rodičů využije nařčení z domácího násilí jako jednu z možných forem pomsty. Problematika nařčení z domácího násilí v rámci manipulace v rozvodovém řízení je často medializovaná

a považuju ji za velmi aktuální a zajímavé téma, a proto jsem si ho vybrala jako předmět mé bakalářské práce. Ačkoliv existuje celá řada odborných publikací zabývajících se tématy porozvodové péče o děti, nenalezla jsem studii, která by průkazně objasňovala toto téma.

V úvodu své práce jsem definovala na základě odborné literatury základní pojmy domácího násilí a specifikovala jsem její formy. V další kapitole jsem uvedla druhy domácího násilí a také charakterizovala její právní rámec v České republice. Kritéria rozpoznání domácího násilí dle předních odborníků jsem uvedla v závěrečné části této kapitoly.

V druhé kapitole jsem rozebrala porozvodovou péči a charakterizovala hlavní druhy porozvodové péče o děti. Velká pozornost je v této části věnována zejména střídavé péči, která často bývá základním důvodem manipulace. V další podkapitole jsem se zaměřila na děti v porozvodovém řízení a na důsledky manipulace či špatného průběhu rozvodu, které se mohou přenést až do dospělosti. Dále jsem konkretizovala průběh porozvodového řízení, které řídí soud, mediátoři či sami rodiče. Též jsem se zabývala manipulací v porozvodové péči, historickou souvislostí a specifikací manipulace.

Ve své práci jsem zvolila metodu řízeného rozhovoru s oběťmi obviněnými z domácího násilí páchaného na dětech a s odbornými pracovníky sociální práce, kteří se touto problematikou zabývají. Výsledky mé práce vycházejí z několika případových studií.

V praktické části jsem uvedla zpracované kazuistiky. Vyhotovila jsem 3 kazuistiky mužů, kteří se stali oběťmi falešného obvinění z domácího násilí. Zpracovala jsem jejich případ a uvedla prognózu a návrh na řešení případu. V závěru jsem je porovnávala a uvedla případné shody.

V diskuzi jsem kazuistiky konfrontovala s odbornou literaturou uvedenou v teoretické části. V závěru jsem se snažila vytvořit univerzální postup při falešném obvinění z domácího násilí.

Mým cílem bylo zjistit, jaké postupy práce s klientem obviněného z domácího násilí se používaly a jestli byly využity metody sociální práce a jaké.

1. Domácí násilí

1.1 Domácí násilí jako pojem

Jeden z hlavních zdrojů informací o domácím násilí pro Českou republiku je Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánu OSPOD v případech domácího násilí, které jej vymezuje podle P. Vitoušové¹:

Domácí násilí vymezuje jako fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi důvěrnými osobami, ke kterému dochází opakovaně ve společných prostorách bytu či domu, kde to probíhá skryté veřejnosti, a které se většinou vyznačuje eskalací síly násilných konfliktů.

Bílý kruh bezpečí definuje domácí násilí jako:

Fyzické, psychické či sexuální násilí mezi intimními osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí, kde zůstává vše skryto veřejnosti. Síla násilných konfliktů se stupňuje a tím se utváří neschopnost včas řešit a zastavit již začínající ohrožený vztah.²

Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterou se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, vymezuje domácí násilí následovně:

Domácí násilí je opakované násilné jednání či opakované zastrašování násilným jednáním, následkem čehož dochází k ohrožení života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti. Probíhá mezi lidmi, kteří jsou nebo byli navzájem v intimním, příbuzenském nebo jiném podobném soužití a žijí ve společně obývaném bytě či domě. V oblasti domácího násilí můžeme jednoznačně definovat osobu násilnou, nebo osobu ohroženou domácím násilím, proti které směřuje taková agrese nebo vyhrožování agresí.³

Podle mého názoru se většina definic shoduje v následujících znacích:

- opakování a dlouhodobost,
- stupňování,
- přesné a pevné rozdělení rolí (oběť x agresor),
- neveřejnost.

Domácí násilí se v mnoha případech týká žen, ale postihuje i děti, muže, seniory

¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

² Domácí násilí. *Domácí násilí* [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

³ Předpis 29/2007 Sb. Poslanecká sněmovna České republiky [online]. 2007 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=29&r=2007>

a zdravotně postižené osoby.

1.2 Formy domácího násilí

Násilné osoby se pomocí různých taktik snaží získat moc a nadvládu nad druhou osobou. Co agresor, to vlastní postup, jak si doma utvořit svoji dominantní pozici.

I když odborníci uvádějí mnoho forem a zaměřují různé pojmy, já budu vycházet podle níže uvedeného a pro srovnání přiložím názor i od jiných odborníků. (D. Ševčík, L. Čírtková, I. Matoušová)

- **Fyzické násilí** je pravděpodobně nejznámější forma domácího násilí. Agresor využívá své síly či výhrůžky k zastrašení či ohrožení jednotlivce či skupiny (muž/žena a dítě/děti). Časté je např. bití rukou či předměty, škrcení, kousání, ohrožování bodnou či střelnou zbraní až po usmrcení. Patří sem i méně známé rafinované jednání fyzického násilí, jako je nebezpečné chování za volantem, odepírání potravy apod.
- **Psychické násilí** můžeme jinak nazvat také jako emocionální. Násilník využívá verbální či neverbální útoky na oběť. Verbální násilí obsahuje slovní urážky, ponižování, vyhrožování a neustálou kontrolu. Pod neverbální útoky se řadí úmyslné ničení oblíbených věcí za účelem ublížit druhé osobě.
- **Ekonomické násilí** vyjadřuje veškerou kontrolu nad financemi. Oběť své peníze musí odevzdávat druhé osobě, která rozhoduje o jejím přídělu. Dále sem patří zneužívání osobních věcí jako zabavení automobilu či nakládání s majetkem.
- **Sociální násilí** znamená využívání potomků, přátel či rodinných příslušníků jako formu nátlaku. Zahrnuje zákaz styku s okolním světem i přes sociální sítě, a pokud oběť někam jde, musí oznámit, kam jde, s kým jde, co bude dělat a vymezuje jí čas na setkání. Až dojde na úplné odříznutí od sociálních kontaktů.
- **Sexuální násilí** definujeme jako nucený sexuální styk kteréhokoliv druhu. Nejčastěji se vyskytuje mezi intimními partnery a používá se jako pokoření či ponížení druhého člověka. ⁴

⁴ ŠEVČÍK, Drahomír a Nadežda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

Na vybraných popisech můžeme vidět různé pochopení forem domácího násilí.

Následující vymezení je uvedeno podle L. Čírtkové.:

Základní formy domácího násilí:

- **Fyzické násilí** - zanechává pravidelně okem pozorovatelné známky v podobě tělesných zranění.
- **Psychické neboli emocionální násilí** – můžeme jej také nazvat jako neviditelné násilí.
- **Sexuální násilí** – označuje se jako omezování osobní svobody a může dojít až k znásilnění v partnerském vztahu.
- **Sociální násilí** – tzv. neustálý dohled a redukování sociálních vztahů a sociální separování oběti.
- **Ekonomické násilí** – abnormální dohled či odebírání financí oběti a její donucování, aby násilníka finančně zabezpečovala.⁵

Ingrid Matoušková vymezuje druhy/formy domácího násilí následovně.:

Druhy násilného jednání v rodině a domácnosti nejčastěji uváděné:

- **Fyzické** – strkání, fackování, bití pěstmi, tahání za vlasy, pálení, kopání, smýkání, ohrožování střelnou zbraní, nožem nebo jiným předmětem, házení věcí, zamezení pohybu oběti např. přivazováním, zatlačováním do kouta.
- **Psychické** – obsahuje hlavně slovní týrání, ponižování, zesměšňování na veřejnosti a v soukromí, neustálý dohled nad chodem dne, výslechy, vyhrožování znetvořením, nebo zveřejněním osobních údajů o oběti, které ji zesměšní.
- **Sexuální** – zahrnuje veškeré sexuální jednání, které jsou na oběti vymáhány, které oběť musí podstupovat s přinucením nebo s nelibostí.
- **Ekonomické** – obsahuje veškeré činnosti, kterými agresor zamezuje jakékoliv užívání financí nebo disponování s rodinnými nebo vlastními prostředky.

Formy násilného jednání:

- **Sociální izolace** – naprosté uzavření styků s rodinou, s příbuznými

⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.

a s přáteli, zákaz používání telefonu, odcházení, přikazování chování, ošacování, rozhodování o tom, co je a co není příhodné. Neutuchající dohled nad existencí, zákaz nebo určování písemnictví, dívání na televizi, poslouchání rádia, určování či naopak zakazování zájmů, koníčků.

- **Zastrašování** – za pomoci užitím křiku, ukazováním síly, vzbuzováním strachu, gesty, ničením osobních věcí, mučením zvířat, vyhrožováním. Vyhrožování sdělením, že opustí rodinu, vykonáním sebevraždy, vraždy dětí či vraždy partnerky nebo jiných osob, zavřením partnera do blázince, odebráním dětí.
- **Vyčerpávání** – donucení k nesmyslným pracím, zakázání spánku, potravy, pití.
- **Citové týrání** – neustálé nadávky, kritizování, způsobení, že partner má pocit viny za situaci, odmítání faktu, že násilí se oběti jenom zdá, čas od času poskytováním přívětivosti, odepírání pozornosti, ukazováním intimního poměru s někým jiným.
- **Ekonomické týrání** – odepření mít či udržet jakékoliv zaměstnání, určování kapesného, přinucení k dožadování se o prostředky na obživu, každodenní dohled nad nákupy, znemožnění dostat se k rodinným příjmům či neuvolňovat finanční prostředky na fungování rodiny, vystavování partnerky a dětí hladu, chladu, strádání nedostatku oblečení nebo hygieny. Rozprodávání vybavení domácnosti, nevyplácení nákladů na bydlení, neúcta a popírání nezbytností pro děti.
- **Vydírání** – často se používá pomocí dětí, označování partnerky/ra za špatnou matku/otce, podněcování dětí proti druhému, hrubé a brutální chování, výhrůžky, že pokud partner odejde, už děti neuvidí.
- **Zneužívání „práv“ muže** – zacházení s partnerkou jako se služkou, svrchované a povýšené chování, přivlastnění si práva o všem rozhodovat, určování postavení v domácnosti.⁶

⁶ Walker in MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.

1.3 Cyklus domácího násilí

L. Walker napsala publikaci v roce 1979 s názvem *Týraná žena*, poté v roce 1984 *Syndrom týrané ženy* (angl. *The battered woman*), kde popsala cyklus domácího násilí a dva základní znaky. I když to bylo výhradně popsáno pro ženy jako oběti domácího násilí, lze tento cyklus interpretovat na všechny oběti, kterými jsou nejen ženy, ale i muži, děti, senioři a zdravotně postižené osoby a také mezigenerační a transgenerační vztahy. V knize autorka popsala narůstající dynamiku a kontext tohoto kruhu, kdy se délka jednotlivých fází zkracuje.

Mezi 2 výchozí znaky syndromu týrané ženy uvádí.:

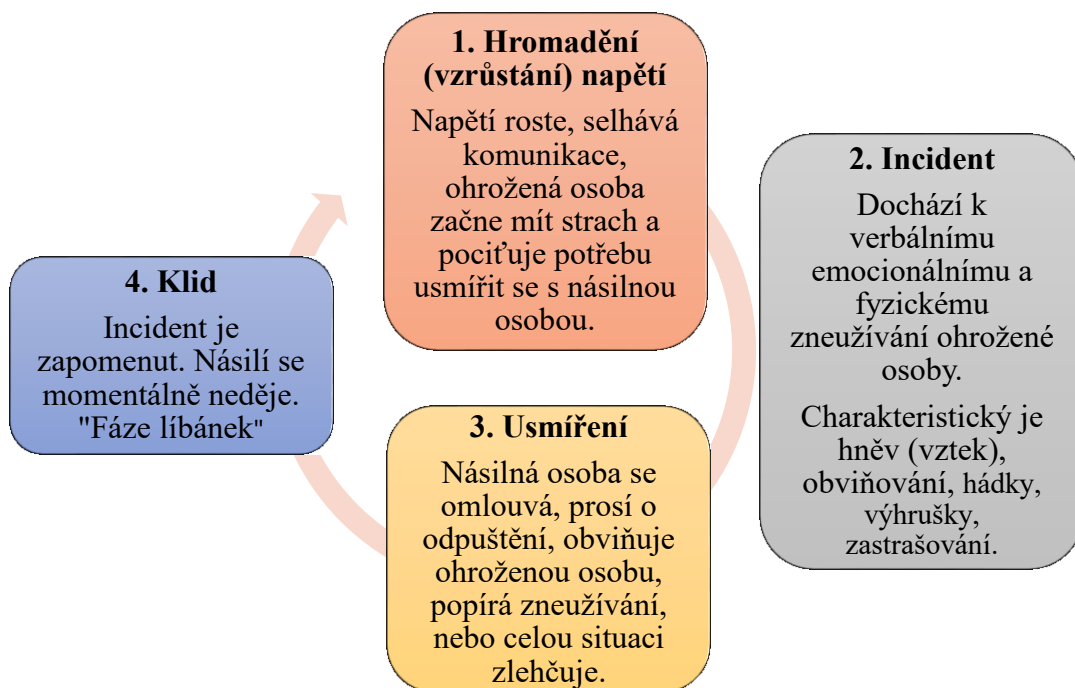
- naučená bezmoc,
- cyklus (kruh) domácího násilí.

Cyklus domácího násilí

- **Fáze napětí** – v této fázi se oběť snaží chovat submisivně, neustále má pocit, že se musí omlouvat a udobřit si agresora, ve kterém doslova přetéká vztek. Ten používá hlavně nepřímou agresi, ale může také křičet či verbálně napadat druhou osobu.
- **Fáze násilí** – nyní plně propukne agrese, kterou si do té doby tyran držel v sobě. Záleží individuálně na formě násilí (fyzická, psychická, sexuální, ekonomická, sociální) podle historie vztahu. Pachatel se však v průběhu této etapy naučí využívat násilí jako zbraň manipulace.
- **Fáze usmíření, „líbánek“** – násilníkovi začne docházet ohrožení vztahu, a proto projevuje lásku, lítost i strach. Oběti nosí dárky (květiny, sladkosti, zve na večeři či na dovolenou), ta mu ve většině případů odpustí „*on už to nikdy neudělá*“, pokud však na tohle nezabere, může využít vyhrožování např. sebevraždou, odebrání dětí k zastrašení.
- **Fáze klidu** - Oběť i násilník jsou usmířeni a k žádnému násilí nedochází. Každá fáze může trvat různou dobu.⁷

⁷ ŠEVČÍK, Drahomíra a Nadežda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

Graf č. 1. Čtyři fáze cyklu (Walker 1984)

Zdroj: *Domácí násilí Kontext, dynamika a intervence* (Ševčík Drahomír, Špatenková Nadežda a kol 2011, str. 53)

1.4 Důsledky domácího násilí

L. Walker popsala Syndrom týrané ženy, který dnes používáme jako syndrom týrané osoby. Definičním znakem je nepřirozené reagování na násilí. Ševčík shrnuje projevy do následujících kategorií.

- **Symptomy posttraumatické stresové poruchy** – mezi širokou škálou projevů řadíme poruchy spánku, poruchy příjmu potravy, emoční vyčerpání, úzkost, strach, deprese, nervozitu, přecitlivělost, ztrátu pocitů síly a kontroly nad svým životem.
- **Naučená bezmocnost** – přes všechny neúspěšné pokusy uniknout, oběť rezignuje a naučí se v tom žít. K projevům patří velmi nízké sebevědomí, nerozhodnost, ztráta životní radosti, cílů, iluzí. V této fázi vyhledá pomoc jen pod podmínkou, že jde o holý život.
- **Sebezničující zvládací strategie** – v dlouhodobém teroru si je poškozená osoba jistá, že už nemá kam uniknout, a proto volí sebezničující zvládací strategie (pokus o sebevraždu, alkohol, drogy). Při dlouhodobém týrání se reakce mění v popírání viny útočnicka, minimalizaci násilí, bagatelizaci následků, popírání viktimizace, odmítání možnosti pomoci.⁸

Každý člověk se s nepříznivými okolnostmi vyrovnává individuálně, příkladem nám je tzv. Stockholmský syndrom, kdy zadržovaní rukojmí vykazovali překvapivé symptomy, prvně jako formu přežití, později jako zvládání tíživé situace. (McMains, Mullins, 1995)

„V roce 1973 se Jan-Erik Olsson a Clark Olofsson pokusili vyloupit Švédskou kreditní banku ve Stockholmu, přičemž jako rukojmí zadrželi čtyři bankovní zaměstnance. Vyjednávání trvalo 130 hodin. Nikdo nebyl zraněn. Po propuštění projevovali rukojmí náklonnost vůči pachatelům a nevoli vůči policistům. Odmítli proti pachatelům svědčit u soudu a na veřejnosti je obhajovali. Několik měsíců po události se jedna z bankovních úřednic s J. E. Olssonem zasnoubila.“

Syndrom prochází několika fázemi. Zpočátku začne rukojmí vnímat jistou náklonnost vůči držitelům, poté antipatii vůči osvoboditelům a nakonec i pachatel pocitů je

⁸ Walker in ŠEVČÍK, Drahomíra a Nadežda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2. str. 13

sympatii vůči obětem. Policie někdy vyvolává tuto sympatii, aby zachránila a zajistila rukojmím bezpečnost.

1.5 Právní rámec domácího násilí

Na opakovaný podnět neziskového sektoru byl schválen zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, jehož záměrem bylo umožnit ochranu obětem domácího násilí, kdy se pozornost obrátila hlavně na oběť, která je označena za ohroženou násilným jednáním. U všech ostatních zákonů platí, že je člověk nevinný, dokud není odsouzený.

Jelikož se ukázalo, že ustanovení zákona nedokáže umožnit rychlou reakci na ochranu oběti domácího násilí, tak se přijal zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve kterém je zapracován institut vykázání. Ten umožňuje neprodleně vykázat agresora ze společné domácnosti a nepřibližovat se k oběti. V té době má ohrožená osoba prostor a čas na promyšlení dalších kroků na ochranu svojí bezpečnosti. V praxi to funguje tak, že policie vyhodnotí podle metody SARA DN, zda jde o domácí násilí. Podle toho vykáže agresora na 10 dní. Násilná osoba nemůže nijak zkrátit tuto dobu. Musí však ihned opustit prostor, nevstupovat na něj po dobu vykázání, zastavit kontakt s obětí a neprodleně odevzdat všechny klíče od vykázaného prostoru. Vykázaná osoba má právo vzít si svoje doklady, cennosti, věci sloužící k vykonávání pracovní profese a může podat námitku do 3 dnů. V době vykázání může ohrožená osoba podat tzv. předběžné opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb. Občanského soudního řádu, který slouží k její ochraně. Doba předběžného opatření trvá měsíc, oběť však může požádat o její prodloužení, které musí být odůvodněné.

V poslední řadě je důležité zmínit zákon č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Pokud dojde k odloučení agresora od oběti, tak se následné pronásledování čili stalking označil za pokračování domácího násilí a toto jednání se od 1. ledna 2010 určilo za trestní čin (nebezpečné vyhrožování).

Do případů domácího násilí je vtaženo mnoho odborníků, kteří navzájem musí spolupracovat, jinak není možné případ vyřešit. Mezi ně patří státní zástupce, soudce, advokáti a odborník, který by měl mít znalosti v oboru psychologie, právo a sociální práce. Pokud jde o sexuální domácí násilí na dětech, tak se případ od podání oznámení musí řešit maximálně do týdne, nejlépe do tří dnů. Jak mi řekl jeden z předních českých, dětských psychoterapeutů.: *„V těchto případech se má postupovat, jako kdyby to dítě mělo uříznutou ruku.“* Dítě se odveze do speciální vyšetřovací místnosti (viz fotografie níže), kde proběhne rozhovor a následná diagnostika. V případě, že se tak nestane, hrozí sekundární viktimizace.

Obrázek č. 1 Fotografie výsledkové místnosti pro děti

Zdroj: <http://www.prevencekriminality.cz/projekty/overene-projekty-upr/specialni-vyslechove-mistnosti/projekt-specialnich-vyslechovych-mistnosti-pro-detske-obeti-54cs.html>

Vzhledem k tomu, že neexistuje žádná kvalitní statistika týkající se domácího násilí a to hlavně z důvodu počtu nenahlášených případů, můžeme vývoj pozorovat alespoň na počtu vykázání osob ze společné domácnosti. Statistiku jsem čerpala z Bílého kruhu bezpečí, který zpracoval institut vykázání podle jednotlivých krajů.

Na pomyslném prvním místě v počtu vykázání od roku 2007 až roku 2018 se umístil Ústecký kraj, na druhém místě Hlavní město Praha a těsně za ní Moravskoslezský kraj.

Tabulka č. 1 Přehled o vykázání v ČR za rok 2018,

Kraj	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Jihočeský	50	37	35	84	72	64	63	56	54	53	57	47
Jihomoravský	82	72	82	87	118	150	128	118	124	117	106	112
Karlovarský	32	46	49	79	137	111	97	114	93	89	82	70
Královéhradecký	34	22	16	44	45	52	41	35	32	57	113	73
Liberecký	30	36	68	62	82	104	113	100	79	80	80	76
Moravskoslezský	213	110	111	108	135	97	107	124	112	122	115	127
Olomoucký	44	35	43	61	112	100	94	87	109	95	93	75
Pardubický	61	39	44	73	92	104	83	80	69	77	60	55
Plzeňský	16	22	14	27	23	30	39	42	31	26	31	31
Hlavní město Praha	59	34	48	104	123	138	155	213	192	206	200	186
Středočeský	79	67	59	64	121	106	111	119	104	103	103	117
Ústecký	81	87	134	133	202	204	156	137	163	181	204	197
Vysočina	32	26	39	51	42	43	73	74	77	55	47	64
Zlínský	49	46	36	81	126	102	101	83	67	55	57	53
Celkem vykázání	862	679	778	1058	1430	1405	1361	1382	1306	1316	1348	1283

Zdroj: <https://www.domacinasili.cz/statistiky/>

2. Porozvodová péče o děti

2.1. Klasifikace porozvodové péče

V předrozvodovém řízení se úřady, rodiče a další řídí frází „*Vše v zájmu dítěte*“, ale bohužel to není vždycky tak. Rozhoduje se o nich bez nich. Na stránkách Šance dětem (graf – statistika svěřování dětí do střídavé péče v ČR) z roku 2017 se můžeme dočíst, že v 80% se dítě svěřuje do výhradní péče matky a pouze v 5% případů do střídavé péče.

Existují tři základní uspořádání v České republice v porozvodové péči o děti: výlučná péče matky s docházením otce, výlučná péče otce s docházením matky a společná (střídavá) péče, kdy se o dítě rodiče střídají.

V Austrálii nedávno proběhl výzkum o porozvodovém uspořádání (Smyth 2005) a narazil na šest uspořádání v porozvodové péči.:

- sdílená péče (6 %) každý rodič se staral o dítě nejméně 30 %,
- „standartní péče“ (34 %) tátové navštěvovali své děti aspoň jednou za čtrnáct dní,
- styk s otcem (16 %) je regulérní, ale pouze během dne,
- styk s otcem (10 %) výjimečný, ale dítě si bere na část prázdnin,
- dítě vídá otce (7%) pouze jednou za 3-6 měsíců,
- dítě prakticky (27 %) nemá žádný styk s otcem.⁹

Na výše uvedeném příkladu z Austrálie můžeme vidět, že matky většinou s předrozvodovou dohodou nesouhlasí, ba i zabraňují otcům v neustále se vzdalujících návštěvách.

V Německu je střídavá péče uzákoněna již od roku 1998 novelou BGB, kdy může tato péče probíhat, i když partneři spolu neuzavřeli manželství. Dále jako u nás je možné dítě svěřit do výlučné péče jednoho z partnerů. Německo na rozdíl od České republiky upřednostňuje střídavou péči obou rodičů.¹⁰

Na Slovensku zůstal platný zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, který byl platný i za Československé republiky, který byl pouze novelizován v roce 2005 č. 36/2005 zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonů (dále i jen „SZOR“), ale zůstává na

⁹ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0968-3.

¹⁰ Rodičovská odpovědnost – Německo [online]. Poslední aktualizace dne 15. 3. 2007 [Cit. 28. 11. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/civiljustice/parental_resp/parental_resp_ger_cs.htm

stejném základě, jen Slovensko vychází ze společenských změn a závazků. Partneri mohou sjednat dohodu o péči po rozvodu se souhlasem soudu.¹¹

Než však dojde k rozhodnutí o typu péče o dítě, je nutné zvážit faktory, které jsou předpokladem pro dobrý vývoj dítěte po rozvodu, to stanoví Občanský zákoník, výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství. *“ Při rozhodování o svěření do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje. “¹²*

Mnohokrát opěvovanou frází „Už nejsme manželé, ale zůstáváme rodiči“ si často rodiče neuvědomují a proto se stává, že se na výchově po rozvodu nedohodnou. Může pomoci tzv. Cochemský model. Tento model se začal aplikovat v Německu od roku 1993, jde o kooperaci psychologů, psychiatrů, státního zástupce, doktorů a sociálních pracovníků a stal se výchozím projektem pro celou spolkovou republiku. A zdá se být i jistou nadějí pro Českou republiku, aspoň tak to vidí určité organizace u nás např. Šance dětem, Aperio.¹³

Pokud se rodiče nedohodnou na střídavé či výhradní péči, musí za ně rozhodnout soud.

2.2. Specifikace střídavé péče

Střídavá péče je u nás zavedena od 1. srpna 1998 v zákoně č. 91/1998 Sb. podle zahraničního vzoru. Bohužel se prokazuje, že soudy svěřují děti spíše do výhradní péče matky a to v 80 % a pouze zhruba v 5 % do střídavé péče (zdroj: viz str. 15). To zdůrazňuje i O. Matoušek ve své definici střídavé péče.

Střídavá péče je opatrování dítěte po rozvodu, při níž si rodiče vyměňují dítě, většinou v intervalu 2 až 4 týdnů. Délku intervalu vyměňování si rodiče stanoví sami či je

¹¹ PAVELKOVÁ, B., *Zákon o rodině. Komentár*. Praha, C.H. Beck 2011

¹² ČESKO, § 907 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 28. 11. 2018]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#p907-2>

¹³ ŠEVČÍK, Drahomíra a Nadežda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

určena příslušným orgánem. Podle posledního ustanovení zákona o rodině je střídavá péče eventuelní i v České republice, prozatím ji tato instituce v soudním rozhodování používá velmi málo.¹⁴

V posledních letech je střídavá péče na vzestupu. Je zaznamenáno čím dál více případů, kdy jsou děti svěřovány do střídavé péče. To může být v důsledku propagace jednotlivých organizací či veřejně známých osobností. K dohodě o vyměňování dětí v různých intervalech, nejčastěji týdním, může však dojít jen tehdy, že se rodiče dokážou dohodnout.

Podmínkou střídavé výchovy je, že oba rodiče jsou schopní dítě vychovávat, oba se zajímají o výchovu dítěte, střídavá péče je v prospěch dítěte a jeho potřeby jsou lépe zabezpečeny. Střídavá péče znamená, že dítě mění místo pobytu, výchovné prostředí a ve stanovený čas se zdržuje střídavě u matky a otce.¹⁵

Vhodný věk dítěte ke stanovení střídavé péče neexistuje, mnoho odborníků se shoduje na věku od 2 let či od doby, kdy dítě není již kojeno. Z důvodu, že to může to způsobit separační úzkost.

I. Špaňhelová z vlastní zkušenosti doporučuje rodičům, aby střídavá péče začala probíhat, pokud je dítě starší 3 let. Dále zdůrazňuje, že děti mladší 3 let potřebují stabilitu a mít pocit jistoty a bezpečí, až poté mohou měnit prostředí.¹⁶

A. Arnoldová zase zdůrazňuje, že je třeba respektovat zdravotní a psychické potřeby dítěte, vzít v úvahu i vývoj psychiky dítěte a tomu přizpůsobit styk s druhým rodičem. Poté by měl být prospěch dítěte pozorován i po stránce jeho osobnosti, schopností a vývojových možností. V období od 3 let do 4 let je potřeba dítě posuzovat individuálně, ale střídavá péče v tomto období vhodná není, jestliže je péče rodiče (matky/otce) na rodičovské dovolené řádná.¹⁷

P. Novotný se přiklání k názoru dítěte, pokud dítě projeví nesouhlas se střídavou péčí, neměla by být uskutečněna. Důležité je u dítěte zkoumat hlavně věk a možnost, že

¹⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9.

¹⁵ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ, *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

¹⁶ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Edice pro rodiče. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

¹⁷ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnosti*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5148-1.

s ním jeden z rodičů manipuluje. Nesouhlasí se střídavou péčí v době, kdy je dítě ještě kojeno a pokud bylo vystaveno fyzickému násilí.¹⁸

Často zmiňovaná nevýhoda střídavé péče je, že dítě bude tzv. „bezdomovec“, nebude mít nikde stálý domov a bude putovat od jednoho rodiče ke druhému. Dále mohou přetrvávat konflikty mezi rodiči při předávání dětí např. nepředání domluvených věcí, nevypraného prádla, či se neshodnou na místě a času předání, či při řešení náhlých a neočekávaných situací jako jsou nemoc, úrazy nebo školní výlety, apod. Kromě toho může být nejednotná výchova označována za nevýhodu střídavé péče. Matky většinou sdělují, že u nich není tolik legrace, jelikož je nutí k domácím pracím a s otci mají víc zábavných okamžiků, ale samozřejmě to může být i naopak. Dítě může snadno využít této situace a vydírat matku či otce k tomu, co chtějí: „*když mi to nedovolíš, už k tobě nepřijdu*“ nebo „*ale maminka/tatínek by mi to dovolil/a.*“ Nevýhod může být celá řada, ale záleží hlavně na individuálnosti případu.

Naopak výhodou střídavé péče může být výchova obou rodičů, kdy si dítě, záleží na pohlaví, najde svůj vzor. Pokud však nemá matku či otce, může najít vzor ve špatné osobě a to může vést k sociálně závažným skutkům. Další výhodou může být pro rodiče, že si optimálně rozloží čas. Týden se budou věnovat dítěti a další týden se mohou věnovat svým koníčkům či přátelům. I samo dítě, které si projde střídavou péčí, může mít jistou zkušenost a má z čeho vycházet.¹⁹

Na níže uvedeném grafu lze vidět nárůst svěřování dětí do střídavé péče.

Graf č. 2

Zdroj: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/graf-statistika-sverovani-deti-do-stridave-pece-v-cr-216.html>

¹⁸ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ, *Nový občanský zákoník. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

¹⁹ NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1449-3.

2.3. Manipulace v porozvodové péči o děti

Alina Wróbel definuje manipulaci jako druh ovlivňování jedné nebo více jedinců, které záměrně směřuje k nějakému cíli.²⁰

Manipulátor dohlíží na svoji oběť a na konci zkontroluje výsledek manipulace a její účinnost, skoro každá manipulace je promyšlena dlouhodobě a až po nějaké době se projeví úspěšnost. Další mohou cíle dosáhnout dříve a manipulátorovi přinesou zisk a zároveň zábavu.²¹

Důvody, proč se člověk odhodlá s jiným manipulovat, jsou různé (strach, strádání, ztráta sebedůvěry, vývojové predispozice, hra, legrace či neznalost). Mezi základní techniky manipulace patří:

- mlžení – pokus o nezodpovězení otázky či nejasně odpovědět a tím získat navrch.
- nepřímá žádost – úsilí zapojit ostatní osoby, aby vyřešili problémy za nás.
- provokace – snaha získat potřebné informace na základě nepravdivého výroku.
- překrucování skutečnosti – pokus o změnění rozhovoru na jiné téma.

Mezi druhy manipulace řadíme chování, slovo, hlas či pozice a symboly.²²

Nejčastěji manipulujeme se svými nejbližšími (s partnery, dětmi). Z důvodu, že nezdar v partnerském a rodičovském vztahu bolí mnohem více. Manipulativní chování nám dává pocit kontroly nad ostatními. Může to být snaha o to, aby s námi nebylo jednáno tak, jak se nám nelíbí či nás ohrožuje. Snad z toho důvodu bývají manipulátoři ti, kteří nemají vysoké sebevědomí. S použitím manipulace nedostaneme, co sami chceme, ale rosteme na jeho úkor. Jestliže projevujeme lásku k dítěti jen tehdy, kdy se chová tak, jak chceme, může si zformovat názor, že je milováno jen, pokud se shoduje s představami druhých osob.²³

Popuzení patří mezi techniky manipulace s dětmi před nebo po rozvodu. Jde o cílevědomou činnost, kdy jejím cílem je popuzení druhého rodiče při realizaci styku před/po rozvodu. Neustále matka či otec opakují narážky, kritiku či vulgarismy, které jsou směřované proti bývalému partnerovi, a tím se u dítěte pokoušejí snížit hodnotu druhého

²⁰ WRÓBEL, Alina. *Výchova a manipulace: podstata manipulace, mechanismy a proces, vynucování a násilí, propaganda*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2337-2.

²¹ BECK, Gloria. *Zakázaná rétorika: 30 manipulativních technik*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1743-2.

²² MEDLÍKOVÁ, Olga. *Umíme to s konfliktem!: náročné situace a jejich řešení*. Praha: Grada, 2012. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4016-4.

²³ PRAŠKO, Ján. *Asertivita v partnerství*. Praha: Grada, 2005. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1246-6.

rodiče. Podle E. Bakaláře existuje šest motivů popuzení (motiv msty, „ochrany“, mocenský, obavy ze ztráty dítěte, preventivně praktický, vše na mužích je negativní – „Brunhildin komplex“). Na dětech později můžeme pozorovat následky těchto manipulativních praktik. Nejvíce jsou zranitelné dívky ve věku kolem čtyř až pěti let věku.²⁴

T. Novák nazývá tuto manipulaci jako mentální programování. Rodič se domnívá, že dítě pravdivě informuje o druhé osobě. Subjektivně popisuje konflikty, které ve skutečnosti proběhly úplně jinak, a svoje chyby popisuje jako nezvládnutí tlaku okolí. Pokud naprogramuje dítě správně, tak se dítě ztotožní s názorem manipulátora. Dítě má pak pocit, že naučené názory zcela zjednodušují svět a už nad nimi nemusí přemýšlet. Základní technikou, jak dítěti vsugerovat svůj názor, je přesvědčování neboli sdělení informace jedinci tak, aby změnil na danou věc názor. Velkým podnětem je při programování element důvěry, opory a pocit sounáležitosti. Dále si dítě může uvědomovat, že pokud se nepřikloní na stranu manipulátora, může být pobyt doma dost nepříjemný. Většina soudů se ptá dítěte na jeho preferenci a bere ji jako důležitou informaci při finálním rozhodnutí.²⁵

Při dlouhodobé manipulaci s dítětem může dojít k tzv. Syndromu zavrženého rodiče, který definoval Richard A. Gardner. Tento syndrom není uznán v rámci Mezinárodní klasifikace nemocí a není řádnou diagnózou. Odborníci tento pojem znají, ale nemůžou ho používat. Gardner si všiml, že se v osmdesátých letech začíná tento syndrom objevovat rapidně více než dříve a definoval jej jako proces vnucování přehnané či nekompetentní kritiky proti druhému rodiči. Důvodem, proč je syndrom tak populární, může být vzrůstající popularita střídavé péče nebo názor, že matka je lepším vychovatelem dítěte. Mezi projevy syndromu patří: dítě shazuje druhého rodiče, neopodstatněné odůvodnění nenávisli, nedostatek ambivalence, vypůjčené scénáře, nenávidění celé rodiny. Ve zhruba 90 % bývá manipulátorem matka a pouze v 10 % otec. Syndrom rozdělujeme do tří typů. Prvním typem jsou těžké případy syndromu zavrženého rodiče, kdy matka/otec je až fanatický a používá i nelegální prostředky, aby zabránil styku dítěte s druhým rodičem. Druhým typem jsou středně těžké případy syndromu zavrženého rodiče, kdy matka/otec dokáže rozlišit nesmyslná obvinění. Třetím typem je mírný stupeň syndromu zavrženého rodiče, kdy matka/rodič se nepouští do větších soudních sporů.²⁶

V České republice se tomuto tématu věnuje PhDr. Eduard Bakalář, CSc., který vychází z Gardnera a doplňuje ho svými poznatky, jako hlavní motivaci k manipulaci

²⁴ PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie. 4., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4332-5.

²⁵ NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4110-9.

²⁶ GARDNER, Richard A. *Syndrom zavrženého rodiče.* Praha: JAN, 1996. ISBN 80-85529-22-X.

s dítětem definuje motiv nadvlády, odplaty, trestání, odpor či agrese. Důsledky syndromu jsou velmi závažné a řadí se k nim ztráta všeho, co souvisí s druhým rodičem, zabrzdění či zdeformování emocionálního a psychosociálního vývoje. Bakalář si myslí, že toto téma není pro širokou veřejnost vůbec zajímavé a tím i následné léčení syndromu zavrženého rodiče.

27

V internetovém portálu vyplnto.cz se v roce 2012 uskutečnil průzkum veřejného mínění zaměřený na střídavou péči, kterého se zúčastnilo celkem 188 respondentů. Otázky se orientovaly na všeobecné znalosti střídavé péče a dále i na názory respondentů na porozvodovou péči. Jedna z otázek mě velmi zaujala. Zaměřovala se na téma, zda je otec pro dítě stejně důležitý jako matka. Já osobně považuji matku i otce za stejně důležité. Výsledky můžete vidět níže.

Graf č. 3

Zdroj: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/je-otec-pro-dite-stejne-dulezity-jako-matka-171.html>

²⁷ BAKALÁŘ, Eduard. *Průvodce otčovstvím, aneb, Bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-605-0.

2.4. Vliv rozvodu na děti

Rozvod se klasifikuje jako druhá nejtěžší životní situace hned po smrti. Na třetím místě se nachází i rozchod rodičů.²⁸

Podle Tomáše Nováka, který se zaměřuje na vývoj dítěte ovlivněným nepříznivým rozvodem, se dítě může chovat v jednotlivých fázích života takto:²⁹

1. Děti od prenatálního období do dvou let – Rozvod už v těle matky ovlivňuje ještě nenarozené dítě, hrozí předčasně narozené či ohrožení vývoje. Kojenci dokážou reflektovat pocity rodiče a touží po stereotypech.
2. Děti ve věku tři až pět let – Na takto malém dítěti můžeme pozorovat nespavost, separační úzkost, noční můry. Sice dítě nedokáže pochopit rozvod, ale už má strach z odloučení od rodiče.
3. Kolem šesti let – Dítě čeká psychicky náročný nástup do školy a rozvod to jen násobí. Dítě je nesoustředěné, psychicky labilní a můžeme pozorovat čím dál zhoršující se artikulaci. Dále se posiluje pocit viny z rozvodu.
4. Děti ve věku sedm až deset let – Nyní sledujeme silný pocit ztráty a to vyvolává smutek a různé psychosomatické příznaky.
5. Děti ve věku jedenáct až třináct let – Dítě je již informováno, co je rozvod a to většinou pomocí vrstevníků. U dítěte dochází k agresivitě, ať už skryté či zjevné, může zneužívat svého postavení a vydírat rodiče.
6. Děti ve věku čtrnáct až šestnáct let – Labilní pubescence, kterou můžeme pozorovat již předtím, se násobí (deprese, úzkost, závislosti, promiskuita, atd.).
7. Dítě ve věku sedmnáct až devatenáct let – V tomto věku děti očekávají, že jim rodiče vyjdou ve všem vstříc a nechtějí být naopak potřebné.
8. Děti dospělé – Děti, které jsou již dospělé, mohou pociťovat ztrátu či úzkost a později, podobně jako rodiče reagovat i ve vlastním manželství.

Maurice Berger a Isabelle Gravillon se spíše zabývají psychickými následky rozvodu. Zdůrazňují, že dítě po rozvodu může pociťovat úzkost, která je spojená se zpochybněním svého původu a cítí stesk po minulém životě s oběma rodiči a chce, aby se ten druhý vrátil. Dále může mít dítě pocit viny za rozpad rodičovského vztahu. Dítěti je nutné

²⁸ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada, 1994. Pro vaše zdraví. ISBN 80-7169-121-6.

²⁹ NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1449-3.

oznámít, že nenese za to žádnou vinu. Kromě toho může pociťovat strach, jelikož rozvod otřásl jeho životními jistotami, a strach z opuštění. Některé děti mívají vztek, avšak nesmí překročit jisté meze, které by mohly ovlivnit fázi přijetí této situace. Rozpad manželství otřese dětskými základy a tím může u dítěte způsobit chvilkovou dezorientaci. Důležité je, aby rodič pracoval na stabilitě vztahu. I rodiče pociťují po rozvodu smutek, vztek, strach, ale musí ho pro dítě překonat. Pokud to včas nepřekoná, dítě se bude snažit rodiče zachránit a bude se stavět na místo druhého rodiče. Tato situace je velmi nebezpečná a při ní může dojít k brzké zralosti. V poslední řadě je důležité zmínit možné psychosomatické potíže, které pokud přetrvávají, musí se řešit s odborníkem³⁰

I když je rozvod těžká situace a veřejnost vidí jisté předurčení k závislosti, duševním nemocem a kriminalitě, tak nám statistiky ukazují, že to není úplně pravda. Zpravidla záleží na tom, co se odehrávalo poté.³¹

2.5. Historické souvislosti porozvodové péče

Až do roku 1781 bylo u nás ustanoveno kanonické právo, které řídila církev. To udávalo zásadu monogamie a nerozlučnosti manželství. Poté vzniká Josefův Všeobecný občanský zákoník, který je u nás ukotven do roku 1919. Nastalo zrovnoprávnění manželských a nemanželských dětí v oblasti dědictví. Neustále platí zásada, že muž je hlavou rodiny a rozhoduje o dětech a majetku a pokud dojde k rozluce, patří děti otci. V roce 1919 je Všeobecný zákoník aktualizován a povoluje možnost rozvodu manželství a dává ženám právo volit. Bohužel i nyní platí podřízenost manželky vůči svému muži. V roce 1948 je přijata novela, která ustanovuje rovnocenné postavení muže a ženy. Následně se musí přepracovat většina zákonů, aby nebyly v rozporu s Ústavou. Nyní nastává plné zrovnoprávnění muže a ženy, dále je legalizován umělý potrat. Od roku 1963 je uzákoněna „rodičovská zodpovědnost“ a také povinnost platit výživné na dítě. Následně se vše zastavuje a většina zákonů je přijata až v roce 1998. V témže roce je zaveden institut společné a střídavé péče.³²

V současné situaci je z 80 % dítě svěřováno matce, nejspíše z představy, že matka dokáže vychovávat dítě lépe než otec. Za posledních 30 let však můžeme vidět pokrok,

³⁰ BERGER, Maurice a Isabelle GRAVILLON. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit citění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-843-2.

³¹ NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4110-9.

³² DUDOVÁ, Radka. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. Sociologické disertace. ISBN 978-80-7330-136-1.

jelikož ještě před několika lety byla situace na 90 %. Musím upozornit, že data mohou vypadat zkresleně, jelikož část otců nechce dítě do své péče a další části vyhovuje pouze „návštěva“ dítěte.

3. Metodologický postup

Pro svoji bakalářskou práci jsem v praktické části zvolila případovou studii vypracovanou na základě rozhovorů s odborníky a s oběťmi, která je velmi náročná na čas, ale při ní jsem získala více informací a oběť byla více otevřená. Nakonec jsem zpracovala kazuistiku obětí a přidala prognózu a návrh na řešení. Metodou sběru dat je strukturovaný rozhovor.

Případová studie neboli kazuistika je intenzivní a obvykle i dlouhodobý výzkum jedné vybrané osoby, který vede k porozumění vnitřní dynamice vývoje individua. Výzkumník obvykle získává informace pomocí rozhovorů, ale i z prostudovaných dokumentů.³³

Rozhovor je velmi často používanou metodou sběru dat. V kvantitativním výzkumu jej označujeme hloubkový. Pomocí otevřených otázek zjistíme co nejvíce informací bez toho, aby byl omezen výběr možností odpovědí. Tato metoda umožňuje výzkumníkovi, aby zachytil slova a výpovědi v jejich přirozené podobě.³⁴

Nejprve jsem si vybrala základní kritéria, kterým by měl každý respondent odpovídat, aby se ve výsledném porovnání a závěru projevila rozdílnost či shodnost postupů.

Určila jsem si, že ke kazuistikám potřebuji minimálně 3 muže, abych zjistila diferenciaci případů.

Kritéria pro vyhledávání vhodných respondentů:

- lidé, kteří byli obviněni z fyzického, psychického, sexuálního násilí na dítěti
- muži, kteří byli oficiálně zproštěni obvinění z domácího násilí
- lidé, kteří budou souhlasit se zpracováním údajů, příběhu a zveřejněním v bakalářské práci

Každého respondenta jsem oslovovala individuálně a směl si vybrat místo setkání, aby se v daném prostředí cítil dobře, většinou si vybrali kavárnu. Rozhovor trval zhruba 60 až 90 minut, záleželo na složitosti případu a také na pocitech při vyprávění příběhu.

Hledání vhodných respondentů bylo velmi obtížné. Na začátku jsem oslovila mnoho odborníků, kteří se pohybují v prostředí, kde pracují s ohroženými dětmi, domácím násilím, porozvodovou péčí či psychopatií. Bohužel mi nikdo nedokázal poskytnout kontakt na

³³ FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.

³⁴ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

oběti, ale získala jsem spoustu dobrých informací a pohledů na věc. Nakonec jsem na internetu objevila záznam z konference s názvem Účelové obvinění ze sexuálního zneužívání dětí, které pořádal náš europoslanec, který zastupuje stranu KDU-ČSL. Rozhodla jsem se ho oslovit a setkat se s ním, ten mi sdělil dva kontakty. Poslední kontakt jsem získala pomocí oslovení lidí na internetu.

Kazuistiky jsem rozdělila na šest částí a to na osobní anamnézu (jména jsou v rámci anonymity smyšlená), rodinnou anamnézu, sociální zázemí, aktuální stav, dále jsem zpracovala celý příběh a otázky. Na závěr přikládám vlastní prognózu a návrh na řešení situace.

Anamnézy a aktuální stav mi slouží k tomu, abych zmapovala základní prostředí, ve které oběť žije či vyrůstala, a tak stanovila nejčastější okruh potencionálních obětí. Respondenti jsou anonymní, proto jsou jména, místa apod. vymyšlené. Příběh jsem nechala na respondentovi a pouze jsem ho usměrňovala dodatečnými otázkami a také jsem vymezila vztah před rozvodem. V otázkách se snažím zaměřit na postup orgánů činných v trestním řízení, časové vymezení případu a následky. Snažila jsem se také vypracovat individuální doporučení ke každému případu.

4. Kazuistiky A, B, C

4.1 Kazuistika A

1. Osobní anamnéza

- Jméno: Jan Novotný
- Věk: 46
- Vzdělání: VŠ
- Bydliště: Teplice
- Rodinný stav: ženatý

2. Rodinná anamnéza

- Dětství: rodiče vysokoškolsky vzdělání, rozvedení
- Dospělost: po vysoké škole nastupuje do zaměstnání jako manažer

3. Sociální anamnéza

- Bytové podmínky: nyní žije v bytě v Českých Budějovicích
- Zaměstnání: aktuálně zaměstnaný
- Finanční situace: sám ji považuje za dostačující

4. Aktuální stav

- Děti: 1 (4 roky)
- Ženatý – manželka 44 let, podruhé bude rozvedená, 2 děti z toho 1 dítě z předešlého manželství
- Zdravotní stav: dobrý, bez psychických problémů, neužívá antidepressiva

Příběh Jana, 46 let

Jan se seznámil se svou ženou již v době studií na vysoké škole, bohužel se vše zkomplikovalo a ona si vzala někoho jiného a otěhotněla s ním. Nakonec se rozvedli a Jan se s ní začal znovu vídat. Byli spolu krátkou dobu a požádal ji o ruku. Ukázalo se však, že nejsou na tak vážný vztah připraveni. Začaly hádky o stěhování. Jan se rozhodl podvolit, a proto prodal svůj podíl ve firmě a odstěhoval se k ní. Hned po nastěhování zjistili, že je to pouze začátek konce.

Jeho manželka hned dva měsíce po svatbě otěhotněla a za tři měsíce s ním přestala komunikovat. Jan se jí pokoušel kontaktovat, ale ani na výzvy právníka neodpověděla. OSPOD se odmítl tím zabývat z důvodu, že „není dítě, není co řešit“. Budoucího otce zajímal průběh těhotenství a zdraví svého nastávajícího potomka, ale neměl nárok na tyto informace. Kontaktoval alespoň porodnici, aby zjistil, kdy dítě přijde na svět. Shodou okolností, když přinesl originál oddacího listu, dostal informaci, že jeho dcera zrovna přichází na svět. Tak mohl strávit hodinu času se svojí právě narozenou dcerou. Ženu a dítě chtěl navštívit i druhý den, ale pod nátlakem mu byla pouze přinesena na chodbu porodnice zdravotními sestrami. Od té doby zasílal vyměřený příspěvek na dítě, ale dítě neviděl. Začal se domáhat styku s dcerou soudní cestou. Na radu svých právníků čekal, že žena po šestinedělí změní názor a bude moci vídat dceru alespoň hodinu týdně, ale nic se nezměnilo. Tak podal předběžné opatření, které mu bylo soudem zamítnuto.

Matka dítěte se již od porodu snažila získat dítě do výhradní péče. Kvůli tomuto procesu byla dcera oficiálně jako „Nezjištěno XY – ová“. Po více než půl roce byl otcí umožněn styk na hodinu týdně. Žena se pokoušela odvolat, ale bez úspěchu, vše bylo zamítnuto. V tu chvíli žena otočila a řekla, že chce začít znovu a že stáhne všechny žaloby. Oba tedy žaloby u soudu stáhli. Otec pracoval jinde a tak za svou ženou dojížděl na víkendy. Konečně pojmenovali a pokřtili svoji dceru a starali se o ni společně.

Další zvrat nastal, když vypršela lhůta jejich zamítnutých návrhů. Znovu podala návrh na rozvod a na výhradní péči a vzala svému muži klíče od bytu. K žádným mediacím nesvolila. Mezitím podala žena trestní oznámení na stalking a také na porušování domovní svobody. V prvním případě žena uvedla, že ji a jejich dceru neustále pronásleduje a atakuje. V druhém případě byla zavolána policie, když muž dal nohu do dveří a snažil se o komunikaci. V obou případech nebyl ani obviněný a soud rozhodl, že nešlo ani o přestupek. Žena se také spojila s místní neziskovou organizací a uvedla, že její muž ji chce zabít a vzít si jejich dítě. Když však orgány činné v trestním řízení a nezisková organizace

zjistily, že není potřeba kontrola otce, žena začala spolupracovat. Po více než dvou a půl letech rozhodl soud, že o jejich dceru má pečovat žena a muž ji bude moct mít v blízkém hotelu jednou za čas z důvodu nízkého věku dítěte. Nyní trvá boj o dítě více než čtyři roky.

Otázky – Jan 46 let

1. Co následovalo po obvinění? Jak postupovaly orgány činné v trestním řízení, policie, soud, OSPOD, manželka a další osoby?
 - Nebyl jsem ani obviněný, jelikož to Policie hned smetla ze stolu. To, že na mě moje bývalá žena něco takového podala, jsem zjistil, až když jsem viděl spis, jelikož to její právník tam zařadil.
2. Dostal jste zákaz styku, a pokud ano, na jak dlouho?
 - Bylo to pouze navrhováno neziskovou organizací, ale soud to zamítl.
3. Jakou formou dokazovala manželka pravdivost obvinění?
 - Na soud přiváděla svědky a přinášela různou korespondenci, nahrávky a fotky.
4. Jak dlouho trvalo, než se případ uzavřel a s jakým výsledkem?
 - Trvalo to asi dva měsíce a v obou případech bylo řízení zastaveno.
5. Podal jste trestní obvinění na manželku, a pokud ne, proč?
 - Ne, protože to nepřinese klid do rodiny a nás ještě čeká rozvod, takže čím méně sporů, tím lépe. Jelikož bylo řízení zastaveno, tak nemám přístup do spisu. O tom, že jsem byl podezřelý, jsem se dozvěděl jen díky tomu, že ženin právník jejich žalobu vložil do opatrovnického spisu.
6. Jak narušila tato situace vztah s Vaším dítětem?
 - Nijak. Během prvního obvinění jsem s dcerou nebyl vůbec v kontaktu (a žena se právě tím obviněním snažila vysvětlit proč). A to, že soud manželce přikázal, že mi dceru musí svěřovat s obviněním (a následným zrušením stíhání) nesouviselo.

Prognóza a návrh na řešení situace

Podle § 50 zákona o rodině musí soud prozkoumat předpoklady rodiče a to i na straně dítěte. Pokud rodič splňuje podmínky hmotného zabezpečení (osobnostní rysy rodičů, zdravotní stav, vztah k rodině, zaměstnání, bytové poměry atd.), musí se posoudit i stránka dítěte. U dítěte rozhoduje hlavně jejich věk, zdravotní stav, vztah k rodičům, sklony a zájmy. Výše uvádím, že odborníci se neshodují na ideálním věku dítěte na střídavou péči, ale rozmezí je mezi dvěma až čtyřmi lety.

V této chvíli je Janovu dítěti kolem čtyř let, prošel již psychologickými a zdravotními testy, jeho finanční stránka je průměrná a jeho zájem o dítě trvá již od narození dítěte až do současnosti. Myslím si, že v této fázi nic nebrání tomu, aby dítě bylo svěřeno do střídavé péče podle doporučení sociálního pracovníka. Bohužel nedokážu odhadnout, zda matka dítěte nebude dělat problémy.

Na začátku případu můžeme vidět špatně postavený systém na „není dítě, není co řešit“, budoucí otec by měl mít právo na základní informace (pohlaví dítěte, zdravotní stav) v průběhu těhotenství. Dále měl začít již od narození o dítě bojovat, tady vidíme chybu v najatých právnících. To, že žena podala falešná obvinění, ovlivnit nemůžeme a zde se policie či soud zachoval správně a obvinění smetl ze stolu. Bohužel takto dlouhý proces může mít na vině pomalost soudů a orgánů činných v trestním řízení. Nyní je potřeba se obrnit trpělivostí, mít dostatek finančních prostředků a hlavně mít dobrého právníka, zbytek je na matce a na našich soudech.

4.2 Kazuistika B

1. Osobní anamnéza

- Jméno: Karel Chalupný
- Věk: 43
- Vzdělání: střední s maturitou
- Bydliště: Praha
- Rodinný stav: rozvedený

2. Rodinná anamnéza

- Dětství: vyrůstal v úplné rodině
- Dospělost: po ukončení studia nastoupil do zaměstnání jako moderátor

3. Sociální zázemí

- Bytové podmínky: nyní žije v bytě v Karlových Varech
- Zaměstnání: moderátor
- Finanční situace: náklady na hypotéku, výživné a nyní na novorozené dítě

4. Aktuální stav

- Děti: 3 (2 z minulého manželství)
- Zdravotní stav: v minulosti bral antidepressiva, nyní dobrý psychický stav

Příběh Karla, 43 let

Manželství Karla trvalo přes dvacet dva let. Po deseti letech soužití požádal Karel svoji přítelkyni o ruku a byli spolu šťastni, dokud nepřišly děti. Jeho žena otěhotněla a porodila jim první dítě, bohužel přišly i s dítětem poporodní deprese, těžké deprese. Novopečená matka odmítala antidepresiva, ale spolu nakonec krizi zvládli a Karel si přál i druhé dítě. Jeho žena to ze začátku odmítala, ale nakonec svolila k dalšímu potomkovi. I nyní se dostavily poporodní deprese.

Žena požádala svého muže, jestli by mohla odjet se svými dětmi na prázdniny na chalupu ke svým rodičům a její muž nic nenamítal. Tam nastal zvrát. Na konci prázdnin se žena odmítla vrátit a odmítla také dát mu jejich děti. Tchýně řekla své dceři, že jí starší vnučka řekla o špatném chování otce se sexuálním podtextem (strkání zubních kartáčků mezi nohy, osahávání, zaléhávání apod.). Matka na nic nečekala a volala krizovou linku, ti jí doporučili, aby okamžitě zavolala Policii České republiky.

Pro otce si přijela Policie a neváhala mu nasadit pouta, proč mu ale neřekla. Následovalo vyšetření a po něm si otec vyžádal povolení jet domů pro své prášky, ale v doprovodu Policie a ta si odvezla z bytu také jejich zubní kartáčky. Poté ho vsadili do cely předběžného opatření, kde strávil čtyřicet osm hodin, až tam mu bylo prozrazeno obvinění.

Posléze proběhl soud a on musel na tři týdny do vazby, v tu dobu probíhala různá psychologická vyšetření, která se týkala starší dcery a jeho. Poté ho Policie vyšetřovala na svobodě. Po půl roce probíhalo další stání u soudu, kde po dlouhé době viděl svoji manželku. Policie mu zakázala jakkoliv ji kontaktovat do stání. U soudu ho zprostiti viny. Během toho požádal také o rozvod.

OSPOD doporučil, aby otec vídal svoje dcery jedenkrát za čtrnáct dní. Jeho žena nerespektovala toto rozhodnutí a ani jim nepovolovala telefonní kontakt. Tchýně a tchán dcery skrývali, a když si chtěl pro ně přijet, byl fyzicky napaden. Jeho žena spolu s tchýní se nebály ani mu „vykrást“ dvakrát jeho byt.

Soud o děti trval dohromady tři a půl roku, několikrát musel s dcerou podstupovat psychologické testy. A dcera byla nucena podstoupit i návštěvu psychologa, aby se jí srovnal její psychický stav.

Muž chtěl původně děti do své výhradní péče, ale byl nucen odstoupit od svého rozhodnutí a zažádal o střídavou péči. Děti musí vyzvedávat ve škole/školce kvůli špatnému předávání ze strany matky. Nyní má děti jednou za čtrnáct dní od pátku do pondělí.

Otázky – Karel 43 let

1. Co následovalo po obvinění? Jak postupovaly orgány činné v trestním řízení, policie, soud, OSPOD, manželka a další osoby?
 - Po podání obvinění mě zatkli a dali do cely předběžného zadržení na čtyřicet osm hodin, následoval vazební soud a vazba na tři týdny, poté jsem byl vyšetřován na svobodě a po třech měsících jsem byl zproštěn viny.
2. Dostal jste zákaz styku, a pokud ano na jak dlouho?
 - Zákaz styku jsem neměl, ale děti jsem neviděl, dokud neproběhl soud. OSPOD je bezdůvodně zadržoval.
3. Jakou formou dokazoval/a manželka pravdivost obvinění?
 - Dokazovala to formou svědectví matky, která to údajně slyšela od mé starší dcery. A na doporučení dětského krizového centra.
4. Jak dlouho trvalo, než se případ uzavřel a s jakým výsledkem?
 - Případ trval zhruba tři měsíce a poté jsem byl zproštěn viny.
5. Podal jste trestní obvinění na manželku, a pokud ne, proč?
 - Právník mi doporučil podat trestní oznámení, ale prvně jsem chtěl vyřešit péči o děti. Poté jsem ho podal, ale nic se nedělo, tak můj právník kontaktoval Policii a ta mu oznámila, že se nejspíš to trestní oznámení ztratilo, takže jsem ho podal znovu. Policie mi řekla, že neshledává, že by se stal úmyslně trestní čin. Odvolal jsem se na státní zastupitelství, ale bylo mi oznámeno to stejné. Snažil jsem se ještě odvolat k nejvyššímu státnímu zastupitelství, ale dopadlo jako to předešlé. Neshledávají, že by se stal úmyslný trestní čin a že matka chtěla pouze chránit své dítě.
6. Jak narušila tato situace vztah s Vaším dítětem?
 - U starší dcery se vlivem její matky projevily psychické následky a musela navštěvovat psychologa a chodit na terapie. Měl jsem velkou motivaci vídat svoje děti. Se starší dcerou mám o něco lepší vztah, protože jsem ji vychovával déle, mladší bylo půl roku, když to začalo.

Prognóza a návrh na řešení

Nyní je podle soudního rozhodnutí ustanovena střídavá péče, kde si otec jednou za čtrnáct dní vyzvedává děti v pátek ve škole/školce a v pondělí je předává zase zpět. Otec je s tímto typem péče o děti spokojený, a jelikož má náročné zaměstnání a před půl rokem mu nová přítelkyně porodila dítě, tak mu ani jeho časové vytížení neumožňuje brát se děti na celý týden či na delší dobu.

Když jsem vedla rozhovor s panem Karlem a ptala se ho na následky ve vztahu s dětmi, uvedl, že dcera si musela projít psychoterapií, dále uvedl, že jeho vztah se starší dcerou je o něco silnější než s mladší dcerou. Byla u něho vidět jistá lítost. Můžeme podle průběhu případu říct, že matka (tchýně, tchán) ovlivňovala své děti proti vlastnímu otci. Snažila se tak v nich vyvolat syndrom zavrženého otce a donutit je, aby vypovídaly proti otci. Pokud se dětem stále opakuje lež, mohou v ni uvěřit a následně se chovat jako CAN (Child Abuse and Neglect) neboli syndrom týraného, zneužívaného a zanedbaného dítěte. Pokud tedy matka pokračuje s útoky na otce během výchovy dětí, může způsobit odcizení a děti k němu nebudou chtít jezdit. A to může narušit jejich vztah až do dospělosti.

Chování matky však nemůže předpovídat. Otec se musí snažit udržovat vztah se svými dětmi a dodržovat pravidelný rytmus střídavé péče, na kterou jsou děti zvyklé. Dále můžeme doporučit občasné návštěvy psychologa či psychoterapeuta.

4.3 Kazuistika C

1. Osobní anamnéza

- Jméno: Lukáš Švejda
- Věk: 46
- Vzdělání: VŠ
- Bydliště: Praha
- Rodinný stav: rozvedený

2. Rodinná anamnéza

- Dětství: vyrůstal v úplné rodině
- Dospělost: po ukončení studia nastoupil do zaměstnání jako manažer

3. Sociální zázemí

- Bytové podmínky: nyní žije v bytě v Orlici nad Labem
- Zaměstnání: manažer
- Finanční situace: dobrá

4. Aktuální stav

- Děti: 2 (1 z předešlého vztahu)
- Zdravotní stav: svůj zdravotní stav nyní vnímá jako dobrý

Příběh Lukáše, 46 let

Manželství Lukáše trvalo přes 2 roky. Již od začátku vnímal velké rozdíly v hodnotách a názorech, proto se oba dva po prvním roce manželství dohodli na rozvodu i na rozdělení majetku a péči o děti (střídavá péče).

Od roku 2014 se manželka začala připravovat na rozvod a začala psychicky manipulovat s okolím, např. při hádce neadekvátně reagovala a otevřela dveře a křičela, ať jí neubližuju a běžela se s dcerou se „schovat“ k sousedům apod. Manžel si její jednání neuvědomoval a došlo mu to až v průběhu rozvodu. Manželka dále čekala, až bude zaplacen jejich společný byt a poté se rozhodla rozvod uskutečnit. Oslovila právníka a ten kontaktoval jejího muže, aby se dohodli na formalitách rozvodu, domluvili se na hladkém rozvodu.

Poté se otec rozhodl odjet na dovolenou a vzal s sebou i dceru. Když byl však pryč, žena mu kompletně vystěhovala byt. Dceru odstěhovala ke svým rodičům. Zabraňovala otci ve styku s její dcerou. Od roku 2015 žena navštěvovala OSPOD, na kterém vypověděla, že otec se o dceru neumí postarat a že je zanedbávána. Chtěla, aby otec měl dceru jednou za čtrnáct dní na víkend, a proto oslovila právničku a podaly návrh na předběžné opatření. Soud rozhodl o svěření dítěte matce a dva dny v týdnu a polovinu prázdnin u otce. Matka s tím nesouhlasila a každý týden podávala udání o zanedbávání dítěte, např. dcera je vychovávána v hygienicky nevhodném prostředí, hygiena odebrala vzorky a vyloučila to. V bytě, kde je dcera vychovávána, nefunguje voda a elektřina. Otec musel zažádat o výpis a doložit ho na soudu. Docházelo k neustálému stupňování oznámení.

V dubnu roku 2015 dcera navštěvovala psychologickou poradnu a tam nakreslila komprimující obrázek. Otec znovu odjel s dcerou na dovolenou. Poté následuje oficiální podání rozvodu u soudu. V červenci téhož roku manželka podala oznámení na OSPOD, že její muž na dceru naléhá, bije jí pěstí do obličeje a topí ji. Ten doporučoval spolupracovat s neziskovou organizací, která se zabývá domácím násilím. Když se otec vrátil, OSPOD se ho vůbec nezeptal na názor ohledně oznámení. Díky tomu, že podala oznámení jen na OSPOD a ne na Policii České republiky, to nebylo oficiální obvinění.

Manželka se spojila s neziskovou organizací a ta jí slíbila zrušení předběžného opatření. OSPOD nutil otce, aby s neziskovou organizací začal spolupracovat, on několikrát odmítnul, ale nakonec byl donucen. Souhlasil s diagnostikou za podmínky, že bude mít stejné postavení jako matka, ale nedodrželi to. Z vyšetření vyplývalo, že dcera má ráda oba rodiče a žádné nezvyklé chování nevykazovala.

V té době otec získal zakázku ohledně kontroly fondů od Evropské Unie, ale nemohl na tom pracovat, protože byl ve střetu zájmů. Přišel o půl milionu korun.

Otec požádal své přátele, aby o něm napsali záznam. Do roku 2015 bylo předběžné opatření. V roce 2016 musel navštěvovat rodinnou terapii a podstoupit diagnostiku a na konci roku soud rozhodl o střídavé péči. V tomto roce podala žena znovu obvinění z domácího násilí, ale hned zpočátku bylo zamítnuto. V roce 2017 se matka odvolala a znovu se musely zhotovit nové posudky. Znalkyně doporučovala třicet procent u otce, otec využil záznamů od přátel, aby byl navržen další znalecký posudek. Dítě uvedlo, že chce být hlavně u otce. Na začátku roku 2018 bylo potvrzeno předešlé rozhodnutí o střídavé péči. Matka se znovu odvolala, ale soud pravomocně rozhodl o střídavé péči. U otce bude každý lichý týden od čtvrtka do úterý sudého týdne. Dcera s ním trávila čtyřicet procent času.

Otec zažádal o výpovědi své ženy z neziskové organizace, oni nechtěli zveřejňovat její výpovědi, protože věděli, že lže, ale chtěli ji chránit. Dále žena podala i obvinění, že jí její muž napadl. Vše bylo vyvráceno díky záznamu z kamer. Tři a půl roku trvalo, než se to vyřešilo. Muž musel uhradit přes sto tisíc na náklady a o více než milion korun přišel kvůli ztrátě zakázek.

Otázky – Lukáš 46 let

1. Co následovalo po obvinění? Jak postupovaly orgány činné v trestním řízení, policie, soud, OSPOD, manželka a další osoby?
 - Musel jsem spolupracovat na nátlak OSPODu s neziskovou organizací, zabývající se domácím násilím a podstoupit diagnostiku a psychologické testy, dále jsem docházel na psychoterapie.
2. Dostal jste zákaz styku, a pokud ano, na jak dlouho?
 - Pouze mi nezisková organizace hrozila zákazem styku, ale nedošlo k němu.
3. Jakou formou dokazovala manželka pravdivost obvinění?
 - Dokazovala to hlavně pomocí příběhů, které jí údajně řekla dcera. Přinesla na OSPOD i nějaké dokumenty.
4. Jak dlouho trvalo, než se případ uzavřel a s jakým výsledkem?
 - Tři čtvrtě roku trvalo, než se zjistilo, že je to křivé obvinění. Ale každý týden dostával OSPOD nějaké oznámení o zanedbávané péči. Musel jsem si dělat různé kurzy, abych dokázal, že se o ni dokážu postarat (kurz první

pomoci, kurz péče o atopický ekzém apod.) Po roce podala znovu oznámení o domácím násilí, ale to se hned zamítlo. Chtěla to jen protahovat, abych nedostal zakázky v práci.

5. Podal jste trestní obvinění na manželku, a pokud ne proč?
- Ne, ale zvažuji to. Vlastně na základě falešného obvinění jsem byl donucen spolupracovat s neziskovou organizací.
6. Jak narušila tato situace vztah s Vaším dítětem?
- V nějaké fázi procesu jsem měl strach jakkoliv sáhnout na dceru, aby to pak žena nepoužila proti mně. Dcera cítila, že jsem se k ní choval chladně. Nyní máme velmi dobrý vztah a dcera musela chodit jeden rok na psychoterapii se zaměřením na zvládání konfliktu rodičů.

Prognóza a návrh na řešení situace

Nyní je otec rozveden a je ustanovena střídavá péče, kde dcera tráví čtyřicet procent jejího času se svým otcem. Jak uvádím u kazuistiky B, tak matka může manipulovat s dcerou a snažit se o to, aby k otci nechtěla. To platí i u tohoto případu. Matka může dělat problémy s předáváním, např. řekne, že dcera je nemocná a zůstane u ní, aby se jí nemoc nezhoršila nebo se domluvit na času a místě předání, a pak tam nedorazit. A pokud bude mít vyčerpané výmluvy, tak jí může z ničeho nic přestat fungovat zvonek či telefon. Výmluv si matka může vymyslet celou řadu. Na internetu existují i různá fóra, kde si matky radí, jak přelstít otce či soudy. Ani falešné obvinění z domácího násilí tam nechybí.

Otec uvedl, že sice je rozvod za ním, ale majetkové vyrovnání stále před ním. A pokud matka zpočátku souhlasila s hladkým rozvodem a nakonec se to protáhlo až na tři a půl roku, může dělat velké problémy i v majetkovém vyrovnání a nebát se k tomu využít svoji dceru.

Nyní budu vycházet z Metodického doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně právní ochrany dětí v případech domácího násilí. Při prvním stání se otec dozvěděl o obvinění z domácího násilí a soud ustanovuje předběžné opatření, kde dcera bude u otce na víkendy a polovinu prázdnin. Z toho vyplývá to, že soud nebere vážně toto obvinění a trvá na tom, aby se dcera stýkala s otcem, který jí údajně má fyzicky napadat. Otec měl donutit soud, ať ho rovnou zproští obvinění či ať se udělají zásadní kroky, aby byl zproštěn. A nemusel spolupracovat s neziskovou organizací, která veřejně

zamlžuje pravdivé informace. Dále podat trestní oznámení na manželku, která ho neustále obviňovala z absurdních věcí, aby si už další nedovolila podat.

5. Shrnutí kazuistik

Život před rozvodem

Jan byl se svojí manželkou velmi krátce, i když se znali už od dob studií. Jeho žena byla už jednou rozvedená a měla dítě. Z rozhovoru s Janem vyplývá, že nebyl prvním mužem, na kterého zkusila svoji manipulaci. Byla už starší a toužila po dalším dítěti a Jan se jí jevil nejspíše jenom jako dobrý dárcе spermatu.

Karel byl se svojí ženou dlouhou dobu, bohužel na ní se podepsaly dvě poporodní deprese. Její rodiče nesnášeli jejího muže a nejspíše o něm mluvili špatně již od jejich svatby. Ona to vydržela až do té doby, než přišly deprese.

Lukáš byl se svou ženou také krátce. Měli špatné manželství a oba to věděli, a proto se po prvním roce manželství domluvili, že se rozvedou. Původně se domluvili i na péči o děti a majetkovém vyrovnání. Jeho žena však nejspíš změnila názor a chtěla dítě jen pro sebe a byla schopná pro to udělat cokoliv.

Průběh rozvodu

Žena Jana podala žádost o rozvod už ve třetím měsíci těhotenství a jako důvod udala zklamání v muži. On neví, jak probíhalo těhotenství a podle OSPODu neměl ani na to právo, po porodu podal jeho právník návrh na předběžné opatření. Z důvodu nízkého věku dítěte bylo zamítnuto. Po půl roce podala znovu žádost o předběžné opatření a soud dovoluje otci vídat dítě jednou za čtrnáct dní. Žena se odvolala, ale soud to zamítl. Poté nastala pauza, kdy se žena na oko snažila dát se s mužem dohromady. Pak se znovu odvolala a udala, že muž je pronásleduje a omezuje. Nezisková organizace se snažila ženu bránit, ale obvinění byla hned policií zamítnuta. Nakonec soud i nezisková organizace se shodly, že muž není nebezpečný a poté žena začala spolupracovat. Žena se snažila získat dítě pouze do své péče a používala metody, které se jí osvědčily již v minulém rozvodu, ale v tomto případě je donucena soudem k umožnění styku dítěte s otcem.

Karlova žena ve druhé poporodní depresi odjela ke svým rodičům na chatu. Její matka jí oznámila, že jí starší dcera řekla o fyzickém zneužívání. Matka po hovoru s krizovou linkou volala na policii. Policie zadržela muže a vsadila ho na čtyřicet osm hodin do cely a poté soud rozhodl o uvěznění. Mezitím podala jeho žena žádost o rozvod. V cele byl tři týdny, současně probíhala vyšetření dcery a otce. Při prvním stání byl zproštěn viny. OSPOD doporučoval, aby otec vídal děti na víkend jednou za čtrnáct dní. Matka se se svými rodiči pokoušela děti ukrývat, ale byla soudem donucena přistoupit na tento typ péče. Žena byla v depresi a pro její rodiče byla v té době snadno zmanipulovatelná. Nejspíše ani

nepřemýšlela o pravdivosti výroku matky. Poté začalo kolo událostí, které nejsou už snadno zastavitelné a končí rozvodem a ovlivněním psychického vývoje dětí.

Lukášova žena měla už dopředu promyšlený plán, jak získat děti. Snažila se i své okolí přesvědčit o domácím násilí. Než oba podali oficiálně žádost rozvod, tak matka navštěvovala OSPOD. Soud při prvním stání rozhodl o tom, že dítě bude u otce dva dny v týdnu a polovinu prázdnin. Matka podala obvinění z domácího násilí páchaného na dítěti a otec byl donucen spolupracovat s neziskovou organizací zabývající se domácím násilím a navštěvovat rodinnou terapii. Matka nebyla spokojená, a proto podala ještě další obvinění. Kromě obvinění z domácího násilí podávala pravidelně skoro každý týden různá obvinění ze zanedbávání péče. Soud však rozhodl o střídavé péči. Matka podala odvolání a musely se zhotovit nové znalecké posudky. S dalším návrhem odborníků nesouhlasil otec, a tak se znovu musely zhotovit znalecké posudky. Nakonec soud i přes další odvolání potvrdil rozhodnutí o střídavé péči. Jak na začátku odstavce uvádím, matka měla dobře promyšlený plán, jak získat děti. Je možné, že se nechala inspirovat z neznámých zdrojů. Obvinění však nešlo na policii, ale pouze na OSPOD a neziskovou organizaci, proto nebyl otec zadržen a vsazen do vazby. Dá se tedy říci, že kdyby matka kontaktovala policii, neměl by případ tak „hladký“ průběh.

Po rozvodu

Jan není ještě v této chvíli rozveden, ale matka začala spolupracovat. Je dost pravděpodobné, že soud v budoucnu rozhodne o střídavé péči. Pokud matka nezačne zase dělat problémy.

Karel je s tímto typem péče spokojený, jelikož má dost časově náročnou práci a nyní i půlroční dítě s novou přítelkyní.

I Lukáš je spokojený s rozhodnutím soudu. Bohužel ho ještě čeká majetkové vyrovnání.

6. Vyhodnocení kazuistik

Mým cílem bylo zjistit, jaké postupy práce s klientem obviněného z domácího násilí se používaly a jestli byly využity metody sociální práce a jaké.

V prvním příběhu nebyly použity žádné postupy či metody sociální práce, jelikož policie zamítla obvinění hned. Ale OSPOD měl možnost zasáhnout, když ho muž požádal o pomoc, aby se dozvěděl aspoň nějaké informace o průběhu těhotenství a zdraví plodu. Odpověděl pouze „není dítě, není co řešit“. Oběť se dozvěděla o obvinění až později, když nahlédla do dokumentů případu a to jen díky zástupci protistrany, protože to nechal zapsat do dokumentace. Dále nezisková organizace navrhovala zákaz styku, ale soud to zamítl. Oběť byla obviněna ze stalkingu a omezování bytové svobody, soud obě obvinění zastavil. Případ byl vyřešen za dva měsíce.

V druhém případě byl muž po oznámení na policii vsazen do vazby předběžného opatření a poté odsouzen ke třem týdnům vězení. Na podnět policie byly vypracovány psychologické testy na otce i dceru. Poté byl vyšetřován na svobodě. OSPOD bez uvedení důvodu nevydal děti otci. Po zhruba třech měsících byl otec zproštěn viny. Poté OSPOD doporučil, aby otec vídal děti jednou na čtrnáct dní na víkend. V tomto případě zasahuje OSPOD až po propuštění muže z vězení a to tak, že zadržuje děti. Můžeme se domnívat, že OSPOD tak jednal, jelikož čekal na rozhodnutí soudu. I když tady můžeme vidět aspoň nějaký postup práce s klientem z domácího násilí, není rozhodně správný. Pokud měl obavy z možného agresora, mohl nabídnout aspoň asistovaný styk.

V třetím případě OSPOD postupoval tak, že nařídil spolupráci s neziskovou organizací, která se zabývá domácím násilím. Bohužel bral automaticky obvinění jako pravdivé a nezeptal se otce na jeho názor. Dále nechal udělat diagnostiku a psychologické testy a nařídil psychoterapii. Nezisková organizace slíbila matce, že jí pomůže zrušit předběžné opatření, se kterým matka nesouhlasila a hrozila muži zákazem styku. Tři čtvrtě roku trvalo rozhodnutí soudu o zproštění viny. Žena nosila skoro každý týden na OSPOD nové oznámení o zanedbávání péče, jen aby se řešení případu protahovalo. OSPOD spolupracoval pouze s matkou. Dále bych podotkla, že OSPOD musel vidět absurditu oznámení o zanedbávání péče, ale nezakročil.

OSPOD nepoužil v podstatě žádné postupy nebo metody práce s obviněným z domácího násilí a postupoval spíše proti obviněnému. Oznámení o domácím násilí bral automaticky za pravdivé.

7. Diskuze

Nyní porovnám jednu kazuistiku za druhou s odbornou literaturou, kterou uvádím výše v kapitole Manipulace v porozvodové péči a Vliv rozvodu na děti. Na konci uvedu má očekávání, a jestli se potvrdily či naopak. K závěrům, ke kterým docházím, jsou moje názory na dané případy.

V kazuistice A chtěla žena dítě do své péče a nechtěla se s „bývalým“ manželem dělit o své ani nenarozené dítě, proto využila falešné obvinění ze stalkingu a omezování osobní svobody. Podle Aliny Wróbel je manipulace vždy zaměřená na nějaký cíl, v tomto případě na získání dítěte do své výhradní péče. Je taky možné, že tento záměr promýšlela již delší dobu, na tomto staví manipulaci Gloria Beck, která tvrdí, že manipulace bývá zpravidla dlouhodobě promyšlená.

Na motivu se lze jen dohadovat, Olga Medlíková uvádí možné motivy manipulace jako strach, strádání, ztráta sebedůvěry, vývojové predispozice, hry, legrace, neznalosti. Já bych se v tomto případě nepřiklonila k žádnému motivu, které uvádí O. Medlíková. Žena toužila po druhém dítěti, ale už netoužila po druhém manželovi, a jelikož jí to vyšlo už u jejího prvního manžela, tak to zkusila i podruhé.

Ján Praško uvádí, že manipulace nejčastěji probíhá mezi nejbližšími, přáteli, partnery, rodinnou. V kazuistice A, B i C bylo manipulováno s manžely, tedy s jedním z nejbližších lidí v životě člověka.

Tomáš Novák se přiklání k názoru, že stres při rozvodu může ohrozit dítě, i když není ještě narozené. Může to ohrozit průběh těhotenství a následně poškodit plod, dále novorozené dítě reflektuje pocity matky a touží po stereotypech. Žena se přestala stýkat se svým mužem už ve třetím měsíci těhotenství a viděla ho jen v době porodu a na soudních stáních. Dítě mohl vidět, až když bylo dítěti zhruba půl roku. Poté si vyzvedával dítě aspoň na hodinu týdně. Žena v těhotenství nejspíš nebyla tolik ve stresu, jelikož její muž neměl právo ji vidět ani získat informace ohledně těhotenství, jak mu to řekli na OSPODu. Nárok vzniknul až v době porodu, kdy si vyžádal v nemocnici, aby mu byl oznámen příchod jejich potomka. O následném vývoji dítěte jsem nebyla informována, ale nejspíš probíhal bez problému.

V kazuistice B se žena vlivem dvojnásobných poporodních depresí podvolila tlaku, manipulací a lži svých rodičů a kontaktovala krizovou linku a po doporučení volala na policii. V tomto případě byl cílem manipulací pro prarodiče nevhodný zeť a prostředníkem jejich dcera a vnučky. Rodiče byli spolu více než dvacet dva let a tak je dost pravděpodobné,

že se svoji dceru snažili ovlivnit už mnohem dříve. Ale ona všechno ustála do té doby, než přišly poporodní deprese. V tu chvíli byla pro své rodiče lehce zmanipulovatelná a o výroku své matky nepochybovala.

I v tomto případě neznám hlavní motiv prarodičů. Rodiče mívají občas pocit, bývá to zpravidla častěji, když jde o dceru, že jim je ukradena a odvezena pryč z jejich dosahu. Dostanou strach, který může přerůst na nenávist vůči svému soku. Strach je podle Olgy Medlíkové jedním z motivů manipulací.

Podle nového občanského zákoníku § 22 je osoba blízká, která je přímo příbuzná, sourozenec, manžel, registrovaný partner. Dále i jiné osoby, které se navzájem považují za blízké a pokud by osoba utrpěla újmu, berou ji jako újmu vlastní. Můžou to být i osoby, které spolu žijí.³⁵ Podle této definice nevidím muže jako blízkou osobu tchýně či tchána. Ve své definici Ján Praško nevyklučuje i osoby, které nejsou blízké.

Myslím si, že matka se pokoušela svoji starší dceru (cca tři a půl roku) zmanipulovat, aby získala výhradní péči, ale pokus selhal. Starší dcera se u soudu vyjadřovala, že chce být spíše v péči otce než v péči matky. Následky pro starší dceru byly takové, že musela navštěvovat terapie. Mladší dcera byla nejspíše ovlivněna více, jelikož nemá s otcem tak dobrý vztah jako starší. Sám otec mi řekl, že je v jejich vztahu cítit slabé napětí. Pro matku byla snadnějším terčem, protože byla o tři roky mladší a měla na ni větší vliv.

Případ měl vliv i na otce, který docházel nějakou dobu k psychologovi a bral cca půl roku antidepressiva.

V kazuistice C žena využila manipulace a pokusila se získat dítě do své výhradní péče, to byl její cíl. Již rok před rozvodem se připravovala na boj o dítě a vědomě manipulovala s okolím, se sousedy, přáteli, kolegy a rodinou. Zveličovala hádky a reagovala při nich neadekvátně. Např. vyprávěla falešné příběhy, lhala o chování svého manžela, apod. To jen podtrhuje definice manipulace podle Gloria Beck.

V tomto případě bych řekla, že motivem ženy byl strach ze ztráty svého dítěte a také hra. Zhruba každý týden vymýšlela nové a nové důvody, proč nemůže být dcera v částečné péči otce. Šlo například o podání oznámení, že otcí dítěte nefunguje elektřina, voda, plyn, muž musel doložit výkaz o spotřebě. Nebo otec si udělal kurz zaměřený na péči o kožní onemocnění kvůli tomu, že žena podala oznámení, že se muž nedokáže o její onemocnění postarat. Dále si myslím, že dalším motivem byl pokus udržet svého muže co nejdéle od zakázek v práci. Otec nemohl žádné získat, dokud byl ve střetu zájmu. Přišel tak zhruba

³⁵ Komentář k NOZ: § 22 - Osoba blízká | Právní prostor. Právní prostor [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/komentar-k-noz-22-osoba-blizka>

o půl milionu korun.

Důsledky byly podobné jako u předešlé kazuistiky. Dcera musela navštěvovat terapii, která se zaměřovala na zvládání konfliktu v rodině. Její polovina života byla v neustálém konfliktu rodičů. Objevila se u ní separační úzkost, která se může objevit u dětí od 3 let do 5 let v době rozvodu rodičů, jak uvádí T. Novák.

Otec byl tak ovlivněn případem a matkou, že se dcery bál. Bál se na ni šahat, hrát si s ní, mazlit, objímat či jí dát jen pusku na rozloučenou. Dcera mohla kdykoliv matce říct, co dělala u otce a ona by to zneužila ve svůj prospěch.

Očekávala jsem, že všichni mí respondenti budou oficiálně obviněni z domácího násilí. V právní terminologii, jak mi bylo jedním z nich vysvětleno, byl jen jeden z nich. Pokud se právní zástupce obrátí na druhého právního zástupce nebo na policii s „podezřením“, že byl spáchán trestný čin (stalking, domácí násilí), atd. začne se to prošetřovat. Potom může být obviněn a následně obžalován. V prvním případě to bylo policií hned zamítnuto, takže nebyl ani podezřelý. V druhém případě byl oficiálně obviněn a ve třetím případě musel „pouze“ spolupracovat s neziskovou organizací zaměřenou na domácí násilí, ale policie to neřešila.

Dále jsem očekávala aspoň podobné přístupy orgánů činných v trestním řízení, ale každý případ byl řešen individuálně. Musela bych najít velmi podobné případy např. jen ty, kde byla zapojena policie. Bohužel jsem měla velmi omezené možnosti.

Překvapil mě přístup některých organizací, které vystupují jako „pomocná ruka“ obětí domácího násilí. Realita je taková, že některé organizace ne vždy vystupují úplně objektivně a v některých případech mívají tendenci vystupovat genderově nevyváženě, spíše ve prospěch žen než mužů.

Dále jsem doufala, že se seznámím s metodami sociální práce, které bývají v těchto případech užívána ze strany OSPODu, ale že v některých případech nebyly možnosti sociální práce využity, což může být i vlivem přetíženosti pracovníků OSPODu.

Závěr

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože o tomto tématu nemá společnost dostatek informací a pokud ano, tak bývají často zkreslené. Většinou se o nich lidé dozvědí skrz bulvár a ne odbornou literaturu. Touto prací bych chtěla šířit osvětu a povědomí o falešném obvinění, ale nejen o tom. Také jsem chtěla poukázat na množství a nejednou používané manipulace v předrozvodovém řízení o děti. Nenalezla jsem odbornou literaturu na toto téma, která by se tím dostatečně zabývala. Nalezla jsem větší množství odborných článků vydaných v USA. Tam je legislativa na toto téma zakotvena mnohem lépe a lidé se bojí lhát v soudním řízení.

Společnost vidí častěji muže jako agresora a pokud žena vydá svědectví o ublížení, tak lidé o tom moc často nepochybují. Orgány činné v trestním řízení již mají mnohem větší povědomí o případech falešného obvinění z domácího násilí v kontextu rozvodu. Ovšem každé obvinění z domácího násilí je bráno vážně a podle toho se také postupuje.

V teoretické části jsem se zaměřila na domácí násilí a porozvodovou péči o děti. Je důležité si prvně definovat domácí násilí, proto jsem se zaměřila na formy, cyklus, důsledky a v neposlední řadě právní rámec domácího násilí. Jako nejdůležitější z této kapitoly považuji důsledky domácího násilí, jelikož podle nich můžeme poznat osobu, která neprožila domácí násilí.

Dále jsem se orientovala na porozvodovou péči o děti, kde jsem ji klasifikovala, specifikovala, uvedla možné manipulace, vliv rozvodu na děti a historický kontext. V této části mi přijde nejdůležitější manipulace, kterou můžeme v praktické části vidět přímo na kazuistikách.

V praktické části jsem zvolila metodu řízeného rozhovoru. Tato část byla pro mě velmi obtížná, jelikož jsem se bála, že nenajdu vhodné respondenty. Navštívila jsem celou řadu odborníků např. z OSPODu, z různých neziskových organizací, sexuologie a psychologie, jestli by mi mohli pomoci je nalézt. Bohužel jsem neuspěla, ale získala jsem spoustu dobrých informací. A podle nich jsem vypracovala kazuistiky. Nakonec jsem se spojila s jedním z našich europoslanců za KDU-ČSL, který mi dal dva kontakty. Poslední kontakt jsem získala pomocí internetu.

Nikdy před tím jsem se nesešla se skutečnou obětí, proto jsem měla obavy i ze svého vedení rozhovoru. Oběti mě mile překvapily, jak byly ve vyprávění příběhu spontánní a otevřené. Po sepsání všech kazuistik jsem zjistila, že případy jsou velmi rozdílné. Zaleží na zastoupení orgánů činných v trestním řízení. Např. pokud se žena/muž obrátí přímo na

policii, tak je partner/ka odveden policií a vsazen do cely předběžného zadržení a dále pak odsouzen. Pokud však žena/muž přijde na OSPOD a ten jim doporučí neziskovou organizaci, tak se partner musí podvolit spolupracovat s organizací. Těchto cest, jak oznámit obvinění z domácího násilí, je celá řada. Záleží na tom, kde je případ oznámen a jak se daný orgán rozhodne dál postupovat. Ucelený postup však neexistuje. Dále jsem se zajímala, jak byl narušen vztah otce s dítětem.

V kazuistikách jsem se dozvěděla, že se OSPOD skoro vůbec nezaměřuje na postupy práce s klientem obviněným z domácího násilí. Spolupracuje spíše s možnou obětí domácího násilí a automaticky jí věří, dokud se neprokáže falešné obvinění. Ministerstvo vydává metodické doporučení k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí, ale v tomto doporučení nezmiňuje možné falešné obvinění.

Moje doporučení, když oznamovatel podá obvinění přímo na OSPOD, je následovné. OSPOD by měl brát v úvahu, že když žena/muž podá oznámení v době rozvodu, tak většina případů se nakonec ukáže jako falešná. Jelikož se snaží dostat dítě do své péče a mnohdy je schopen/schopna říct cokoli nepravdivého o svém partnerovi/ce, jen aby se tak stalo. OSPOD by jim měl připomenout možné následky, jak legislativní, tak možné psychické následky pro dítě. Rozvod je sám o sobě pro dítě náročná životní situace. Když bude žena/muž trvat na pravdivosti svého příběhu, tak musí dítě projít vyšetřením. Vyšetření probíhá ve speciální výslechové místnosti, kde se prokáže či vyvrátí tvrzení rodiče. Pokud by bylo tvrzení pravdivé, musí podat trestní oznámení na svého partnera/ku na policii. Pokud by však tvrzení nebylo pravdivé, neměl by OSPOD oznámení brát v potaz.

Na závěr bych chtěla říct, že je důležité, aby všechny orgány činné v trestním řízení spolupracovaly. Dále tak by neměl jeden orgán rozhodovat o věcech, kterým rozumí jiný orgán. Postup OSPODu v kazuistikách nebyl zcela vyhovující. Orgány činné v trestním řízení, OSPOD či organizace považují oznámení o domácím násilí automaticky za pravdivé a poté tak postupují.

Na základě tří kazuistik nelze zobecňovat závěry, z výše uvedeného vyplývá, že zkušenost se sociální prací s muži nařčenými z domácího násilí jsou zatím minimální a proto zřejmě nebývají optimálně řešena a proto by bylo třeba se touto problematikou z hlediska sociální práce dále zabývat.

V příloze č. 2 uvádím řadu organizací, které se domácím násilím zabývají.

Seznam použité literatury

Primární literatura

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Děti a rodiče v rozvodu*. Praha portál, 2015. ISBN 978-80-262-0968-3

ŠEVČÍK, Drahomír a Nadežda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

NOVÁK, Tomáš. *Péče o děti po rozvodu a její úskalí*. Praha Grada 2012. ISBN 978-80-247-4110-9.

NOVÁK, Tomáš. *O otcovské roli*. Praha Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4498-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.

MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0968-3.

PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2011. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-359-2.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce. Vydání třetí*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9.

NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů. Edice pro rodiče*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnosti*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5148-1.

- NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1449-3.
- WRÓBEL, Alina. *Výchova a manipulace: podstata manipulace, mechanismy a proces, vynucování a násilí, propaganda*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2337-2.
- BECK, Gloria. *Zakázaná rétorika: 30 manipulativních technik*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1743-2.
- MEDLÍKOVÁ, Olga. *Umíme to s konfliktem!: náročné situace a jejich řešení*. Praha: Grada, 2012. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4016-4.
- PRAŠKO, Ján. *Asertivita v partnerství*. Praha: Grada, 2005. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1246-6.
- PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4332-5.
- GARDNER, Richard A. *Syndrom zavrženého rodiče*. Praha: JAN, 1996. ISBN 80-85529-22-X
- BAKALÁŘ, Eduard. *Průvodce otcovstvím, aneb, Bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-605-0.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada, 1994. Pro vaše zdraví. ISBN 80-7169-121-6.
- BERGER, Maurice a Isabelle GRAVILLON. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit cítění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-843-2.
- DUDOVÁ, Radka. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. Sociologické disertace. ISBN 978-80-7330-136-1.
- FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.
- ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Sekundární literatura

Domácí násilí. Domácí násilí [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z:

<http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

Předpis 29/2007 Sb. Poslanecká sněmovna České republiky [online]. 2007 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=29&r=2007>

Rodičovská odpovědnost – Německo [online]. Poslední aktualizace dne 15. 3. 2007 [Cit. 28-11-2018]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/civiljustice/parental_resp/parental_resp_ger_cs.htm

ČESKO, § 907 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 29-11-2018]. Dostupné z:

<https://zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#p907-2>

Komentář k NOZ: § 22 - Osoba blízká | Právní prostor. Právní prostor [online]. [cit. 29-11-2018] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/komentar-k-noz-22-osoba-blizka>

Projekt speciálních výslechových místností pro dětské oběti. Prevence kriminality [online]. 2013 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <http://www.prevencekriminality.cz/projekty/overene-projekty-upr/specialni-vyslechove-mistnosti/projekt-specialnich-vyslechovych-mistnosti-pro-detske-obeti-54cs.html>

Přehled o vykázání v ČR za rok 2018. Bílý kruh bezpečí [online]. 2019 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/statistiky/>

Graf - Statistika svěřování dětí do střídavé péče v ČR. Šance dětem [online]. 2017 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z:

<https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/graf-statistika-sverovani-deti-do-stridave-pece-v-cr-216.html>

Je otec pro dítě stejně důležitý jako matka?. Šance dětem [online]. 2016 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/je-otec-pro-dite-stejne-dulezity-jako-matka-171.html>

Příloha č. 1 rozhovor A

Příloha č. 2 seznam organizací zabývajících se domácím násilím

Příloha č. 1

1. Co následuje po obvinění? Jak postupovaly orgány činné v trestného řízení, policie, soud, OSPOD, manželka a další osoby?
 - Pokud se na právní zástupce druhé strany obrátí na státního zástupce nebo policii s „podezřením“, že byl spáchán trestný čin (stalking, domácí násilí), atd. začne se to prošetřovat. Potom můžete být obviněn a potom obžalován. Paradoxní je, že díky tomu se ani nemusíte dozvědět, že jste z něčeho podezřelý. Takže na OSPODu ležel papír, že jsem podezřelý, ale já se o tom dozvěděl, až za několik měsíců. A protože jsem nebyl obžalován (tzn. vlastně jsem „úplně mimo“ nejsem ani účastníkem řízení a nemám tedy ani právo nahlížet do spisu). Každopádně celá ta věc je kratší než opatrovnický soud, takže k soudu jsme šli už s tím, že nejsem ani podezřelý ani obviněný.
2. Dostal jste zákaz styku, a pokud ano, na jak dlouho?
 - Ne
3. Jakou formou dokazovala manželka pravdivost obvinění?
 - Svědci, korespondence, nahrávky, fotky.
4. Jak dlouho trvalo, než se případ uzavřel a s jakým výsledkem?
 - Asi 2 měsíce. V obou případech bylo řízení zastaveno.
5. Podal jste trestní obvinění na manželku, a pokud ne proč?
 - Ne, protože:
 - a) Nepomůže to klidu v rodině (a nás stále čeká rozvod, takže čím méně sporů, tím lépe).
 - b) Pokud je řízení zastaveno, nejsem účastník řízení, takže nemám přístup do spisu, takže nemám přesné informace. O tom, že jsem byl podezřelý, jsem se dozvěděl jen díky tomu, že ženin právník jejich žalobu vložil do opatrovnického spisu.
6. Jak narušila tato situace vztah s Vaším dítětem?
 - Nijak. Během prvního obvinění jsem s dcerou nebyl vůbec v kontaktu (a žena se právě tím obviněním snažila vysvětlit proč). A to, že soud manželce přikázal, že mi dceru musí svěřovat s obviněním (a následným zrušením stíhání) nesouviselo. V druhém případě obdobně.

Příloha č. 2

Rosa
Podolská 242/25
147 00 Praha 4
Telefon: 241 432 466
Email: info@rosa-os.cz
SOS linka: 602 246 102 (Po-Pá: 9-18 hod.)
Web. stránky: www.rosa-os.cz

Bílý kruh bezpečí
U trojice 2
150 00 Praha 5
Telefon: 257 317 100
Email: bkb.praha@bkb.cz
SOS linka: 116 006
Web. stránky: www.bkb.cz

ACORUS
Dělnická 213/12
170 00 Praha 7
Email: info@acorus.cz
SOS linka: 283 892 772
Web. stránky: www.acorus.cz

proFem
V Luhu 715/6
140 00 Praha 4
Telefon: 774 433 002
Email: info@profem.cz
Klientská linka: 608 222 277
Web. stránky: www.profem.cz

Arcidiecézní charita Praha, projekt Magdala
Londýnská 44
120 00 Praha 2
Telefon: 224 246 573
Email: praha@praha.charita.cz
Web. stránky: www.praha.charita.cz

Centrum sociálních služeb Praha, intervenční centrum
Chelčického 39
130 00 Praha 3
Telefon: 281 911 883
Email: icpraha@csspraha.cz
Web. stránky: www.csspraha.cz